

בהר (116)

לעשות מיד מה שנדרש

וְכַרְמֶךָ לֹא תִזְמַר (כה. ג)

הגמרא (סוכה מד:) מספרת: אמר אייבו: הוה קאימנא קמיה דרבי אלעזר בן צדוק, אתא לקמיה ההוא גברא, אמר ליה: קרייתא אית לי, כרמיא אית לי, זיתא אית לי, ואתו בני קרייתא ומקשקשין בכרמיא ואוכלין בזיתא, אריך או לא אריך? (כמובן שמדובר בשמיטה) אמר ליה לא אריך, הוה קא שביק ליה ואזיל. אמר כדו הייתי דיירי בארעא הדא ארבעין שנין ולא חמיתי בר אינש מהלך בארחן דתקן כדין. לכאורה קשה, מדוע התפעל כל כך רבי אלעזר מאדם זה, הן לכאורה שאל שאלה פשוטה בהלכה ותו לא! אמנם אומר ה"לקוטי בשמים", ארחותיו המתוקנים של האיש התבטאו בכך שלא נשאר לשאול מה לעשות ואיך לעשות, אלא באותו רגע ששמע שאסור קודם כל הלך להפסיק את המעשה שנעשה שאינו כדין, ורק לאחר מכן חזר לשאול: ומה לעשות. הרבה פעמים אדם שומע שצריכים להיזהר באיזה ענין ואכן הוא מתפעל ואומר שבהיזדמנות הראשונה יעשה זאת, אך עוברות שנים והאדם נשאר באותו מצב. רק מפני שלא עשה מיד את מה שהבין שצריך לעשות.

ספר "ומתוך האור"

וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ (כה. יז)

ופירש רש"י: הזהיר כאן על אונאת דברים שלא יקניט את חברו

הגמרא (שבת קמה:) מספרת על רבי חייא בר אבא ורבי אסי שישבו לפני רבי יוחנן שנימנם מעט. אמר רבי חייא בר אבא לרבי יוסי, מפני מה עופות שבבבל שמנים (יותר משל ארץ ישראל, רש"י), ותירצו מה שתירצו. לפתע התעורר רבי יוחנן ואמר להם: מפני מה עופות שבבבל שמנים? ותירץ מפני שלא גלו, שנאמר (ירמיה מת. י"א) "שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא אל שמריו וכו' ובגולה לא הלך". הגאון רבי דוד ויין זצ"ל ישב פעם ולימד את הדף היומי, כשהגיע לדף הנזכר במסכת שבת, הקשה אחד המשתתפים: וכי הגמרא עוסקת כאן בזואולוגיה? מה איכפת לנו מדוע העופות בבבל שמנים יותר משל ארץ ישראל? ותירץ לו הגר"ד ויין תירוץ על דרך הפשט עם מוסר השכל ועצום. הגמרא רוצה להדגיש לנו שצערה של הגלות ניכר גם לאחר מאות דורות שחלפו אז, והתקופה הארוכה, כל כך לא הקהתה את כוס התרעלה של העם היהודי, וזו בדיוק הסיבה שהעופות שבבבל שמנים. מפני שהם לא הוגלו ממקומם ולא סבלו. לפעמים אדם מצער את רעהו וסבור שאם ייגש אליו ערב יום כיפור ויבקש סליחתו יתכפר לו. האם הוא מעלה על דעתו שגם לאחר מאות שנים ירגיש עדיין

צער? הסבל עלול לדבוק בשלשלת של דורות ומי יוכל לכפר על צער שכזה?

רבי יצחק זילברשטיין בספרו שליט"א בספרו "טובך יביעו"

לא להיות בעל בטחון על חשבון הזולת

וְכִי יִמְוָךָ אֶחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךָ וְהִחֲזַקְתָּ בוֹ (כה. לה)

הדא הוא דכתיב אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה' (ויק"ר לד. א)

כותב על כך ספר "קהלת יצחק": לעיל נאמרו מצוות שמיטה ויובל, על פיהן צריך האדם לשים מבטחו בהקב"ה שימציא לו את מזונו גם כאשר השדות לא נותנים יבולם, אם כן הרי עלול אדם לנצל מידה זו של בטחון גם בשעה שיבוא אליו עני ויאמר לו, למה לך להזדקק לעזרתו של בשר ודם מוטב כי תשים מבטחך בהשם יתברך והוא יושיעך. לפיכך אמר הכתוב "אשרי משכיל אל דל", היה אתה מאמין ובעל בטחון בפני עצמך ואילו בנוגע לעני ולדל תהיה משכיל ועוזר תעזור לו. הוסיף על כך הגה"צ רבי אברהם זלמן זצ"ל: שאלו פעם את אחד מחכמי המוסר האם מותר לו לאדם ללוות ממון מחברו תוך ידיעה ברורה שבדרך הטבע לא יוכל להחזיר לו את ההלוואה ולסמוך בבטחון בד' יתברך שמן הסתם יעזור לו שיוכל לפרוע את חובו? השיב אותו חכם, אם אתה תהא מוכן להלוות ממון לזולת על סמך בטחונך בלבד, אז אתה רשאי גם ללוות על חשבון הבטחון, אולם אם אתה לא תהא מוכן להלוות ממון על סמך הבטחון גם אתה אינך רשאי ללוות על סמך זה.

ספר "לתתך עליון"

וְכִי יִמְוָךָ אֶחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךָ וְהִחֲזַקְתָּ בוֹ גַּר וְתוֹשֵׁב וְנָחִי עִמָּךָ (כה. לה)

כתב החיד"א ב"חומת אנך" שאפשר לרמוז על פסוק זה מה שכתב הגאון בעל "סמיכת חכמים", בפתיחה למסכת מגילה, בשם המקובלים, שכאשר יקבל עליו אדם לעשות צדקה, תיכף יריקו עליו מן השמים ברכה עד בלי די. וזה הוא הרמז ב"וְהִחֲזַקְתָּ בוֹ", דהיינו שעוד קודם שתחזק ידו, כבר יושפע עליך שפע רב, ואחר כך "וְהִחֲזַקְתָּ בוֹ". ועם כל זה מעלה עליך הכתוב "וְנָחִי עִמָּךָ", כאילו אתה החיית אותו, הגם שבו בפרק כבר נפתחו השמים להריק עליך ברכה. וזה הפירוש "וְנָחִי עִמָּךָ", שגם אתה תקבל חיות מן השפע שיושפע עליך. ועל כך שהצדקה מעניקה לאדם חיים, נוכל ללמוד מהסיפור הבא. אחד מעסקני הצדקה המוכרים ביותר בעיר בני ברק ניגש אל הרב הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, ואמר שאין לו כבר כוח יותר לעסוק בעניינים אלה. המדובר בתלמיד חכם מופלג, השקוע בלימוד, ויחד עם

זאת משקיע זמן רב כדי לנהל את עניני הצדקה המאוד מאוד מרובים, הנופלים על כתפיו. אני מרגיש שכשל כבר כוחי לשאת בנטל האדיר הזה, ואני מבקש שהראש ישיבה ישחרר אותי מהתפקיד, אמר למרן זצ"ל. ומה השיב לו רבי אהרן לייב? מי מבטיח לך שאחרי שתעזוב את עניני הצדקה, תמשיך לחיות?
רב זילברשטיין בספרו "ברכי נפשי"

פִּי לִי כִנִּי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִים... אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (כה.נח.)
צא וראה עד היכן מגיעה אהבת השי"ת לעמו ישראל. אף שנמכר לנכרי ונעשה שמש לע"ז, עדיין חביב הוא לפני השי"ת והוא מייחד שמו עליו, וכל המשעבדן מלמטה כאילו משעבדן מלמעלה. לכן בכל הפרשה מופיע שם ישראל ולא שם יעקב, כי יעקב הוא מלשון עקבה וערמומיות, ואילו שם ישראל מורה על מעלתו, כדברי המלאך ליעקב (בראשית לב, כט): **"כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל"**. והיינו שמתרומם האדם למעלה הגדולה אשר משם מקור מחצבתן של נשמות ישראל, וזו הנקודה הפנימית אשר אינה יכולה להיפגם, ואף זה הנמכר לנכרי לשמש לע"ז, שהשפיל עצמו עד לשאול תחתית, עדיין לא אבדה תקוותו. **שם משואל**

לפאר ולהדר יש ערך רק כששומרים מצוות!
אֶת שִׁבְתִּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ אֲנִי ה' (כו. ב.)
רבי משה פינשטיין זצ"ל דרש את הפסוק כך: מנהג הגויים ליפות ולייקר את בתי תיפלתם. הבנין עצמו מפואר ומשוכלל ומקושט בתמונות ובסמלים של הבליהם, וכשהם פוקדים את המקום בימי אידיהם הם נוהגים בו בכבוד ובהדר. אבל מחוץ לבית תיפלתם הם נוהגים בגסות ובהפקרות כגורעים וכשפלים שבאדם, **"כבהמות נדמו"**. אין הם רואים בזה סתירה כלל, שכן לדידם יש מחיצה המבדילה בין חיי היומיום לגינונים ולנימוסים שנוהגים בבית יראתם. לעומת זאת, אצל עם ישראל אין מחיצה המבדילה בין חיי המעשה למורא מקדשי. אם אדם לא הולך בדרך ה' ואינו שומר תורה ומצוות, מה ערך יש לכך שמייקר הוא ומכבד את בית הכנסת? יש יהודים שהושפעו מחוקות הגויים וממנהגייהם, והם מייקרים ומכבדים את בית הכנסת, אבל בחוץ לבית הכנסת אין הבדל רב בינם לבין הגויים. אין הם שומרים שבת, אין הם מקפידים על מאכלות אסורות ואינם נזהרים בבין אדם לחברו. לבית הכנסת הם מגדבים הון רב, כדי שיהא מפואר ומשוכלל, אך קופצים הם ידם לעניים ואינם תומכים בלומדי תורה שחיים חיי דוחק. על כך בא הכתוב ואומר: **"אֶת שִׁבְתִּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ"**, הקיש ואף הקדים שמירת שבת למורא מקדש, להשמיענו ששני הדברים באים כאחד ואי אפשר לזה בלא זה, ולפני שבא האדם לכבד ולייקר את בית הכנסת עליו להקפיד ולדקדק בשמירת שבת ובשאר מצוות.

ספר "ומתוך האור" בשם רבי משה פינשטיין

הלכה: מצות כיבוד אב ואם, חשיבותה
כתב **הספר פסקים ותשובות** (סי' רמ אות א'): כל המקיימה כראוי מקרב את הגאולה וגורם להשראת השכינה בישראל, וזוכה לבנים ישרים וצדיקים, ולעבודת השם וליראת שמים, ולחדש לאמיתה של תורה, ואין עין הרע שולטת בו, ולא יבא שום חטא על ידו, והקב"ה מאיר לו תמיד. ועל אף גודל שכרה בעוה"ז לא נגרע כלום שכרה בעוה"ב, וזוכה עי"ז למקום חשוב בגן עדן, וכבר מנו חז"ל (פאה פ"א מ"א) מצוה כיבוד אב ואם עם המצוות שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לו לעולם הבא. ולעומת השכר כך חומר העונש למי שעובר על זה, אשר רח"ל גזרות רעות באות עליו וימיו מתקצרים, ועונשו גדול לעוה"ב ובפרט אם הוא מזלזל באביו ואמו אשר על זה נאמר: "ארור מקלה אביו ואמו" (דברים כו, טז)
ספר פסקים ותשובות

פתגם: מסכן נקרא מי שממסכן את עצמו
ספר "שמחלה"

חקירה: דינים הצריכים ימין
מצוה בימין, או אסור בשמאל (צפנת פענח כללי התורה והמצוות ח"א ד"ה ימין)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: קיש קיש קריא
בעיר אחת הועלתה הצעה לבנות בית הכנסת חדש. מיד נמצאו עסקנים שפתחו ב'מבצע' של תכניות והתרמת כספים, והקימו רעש גדול שנצטלצל מקצה העיר ועד קצה, אך בית הכנסת חדש לא קם. הגיב על כך הרב דמתא ואמר: צאו וראו מה בין אומות העולם לישראל. הללו בונים להם בית תיפלה והללו, להבדיל אלף הבדלות, בונים להם בית תפילה. הללו מניחים היסודות ובונים הבנין מן המסד ועד הטפחות, ולבסוף מצלצלים הפעמונים. ואילו ישראל, בתחילה מצלצלים בקולי קולות, ולבסוף אין יסודות ואין בנין.
ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף קיז)

"מזל טוב לאשתי היקרה מלכה בת מרים שתח"

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת: גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל, ויקטור חי בן יקוטה.

